

08. 11. 2019 № 41671/0/9-19

08. 11. 2019 № 1-27454/2019

Голові Комітету Верховної Ради
України з питань правової політики

Венедіктовій І. В.

*Про показники проекту
Державного бюджету України
на 2020 рік*

Шановна Ірино Валентинівно!

Вища рада правосуддя та Державна судова адміністрація України вимушені привернути Вашу увагу до критичної ситуації, що склалась в місцевих та апеляційних судах стосовно їх фінансового забезпечення та висловлюють глибоку стурбованість відхиленням в повному обсязі пропозицій стосовно видатків, пов'язаних із забезпеченням функціонування судів і діяльності суддів, органів та установ системи правосуддя, внесених відповідно до статті 37 Бюджетного кодексу України.

Одна з основних рекомендацій міжнародних органів, які опікуються питаннями незалежності судової влади - належне і незалежне фінансування судової влади, не була врахована ні урядом при підготовці проекту закону про Державний бюджет України на 2020 рік, ні парламентом при прийнятті 18 жовтня 2019 року Верховною Радою України постанови № 215-IX про схвалення Бюджетних висновків за результатами першого читання проекту закону про Державний бюджет України на 2020 рік.

5 листопада 2019 року Прем'єр-міністром України презентовано проект Державного бюджету України на 2020 рік до другого читання. І знову пропозиції органів судової влади щодо її належного фінансування повністю проігноровано. Крім того, за словами міністра соціальної політики України серед основних нововведень бюджету-2020 - скасування «прив'язки» до прожиткового мінімуму усіх видів виплат крім пенсій і допомоги малозабезпеченим сім'ям. Як свідчить інформація з офіційного сайту міністерством підготовлено законопроект, що скасовує прив'язку показника прожиткового мінімуму до зарплат, штрафів та інших виплат або платежів.

Варто наголосити, що зазначена ініціатива та невиконання положень Закону «Про судоустрій і статус суддів», зокрема частини третьої статті 135, пункту 24 «Прикінцеві та перехідні положення», ставить під загрозу доступність правосуддя, створює суттєві перешкоди для належного захисту прав і свобод людини, а в разі їх порушення - справедливого відновлення в розумні строки.

Згідно з дорученням Президента України від 2 вересня 2019 року, наданим під час засідання представників органів влади, наявні вакансії суддів повинні бути

заповнені ще до кінця поточного року. Мова йде про 2025 вакантних посад суддів в місцевих та апеляційних судах.

З огляду на кадровий дефіцит наразі розглядається лише 77% судових позовів. Накопичення залишку нерозглянутих з 388 878 справ у 2017 році до 686 112 справ у 2019 році збільшує строк очікування початку розгляду судової справи із 135 днів до 195 днів відповідно.

Натомість, проектом бюджету на 2020 рік ДСА України, як головному розпоряднику бюджетних коштів для зазначених судів, передбачено бюджетні призначення в обсязі 14 622,1 млн грн, з них за загальним фондом державного бюджету – 11 622,1 млн грн та спеціальним фондом державного бюджету – 3 000,0 млн грн, тобто приріст видатків на 2020 рік у порівнянні з 2019 роком лише 3,6%, у той час як рівень інфляції на 2020 рік передбачається в розмірі 6%. Тобто можемо констатувати зменшення рівня фінансового забезпечення судової влади.

У проекті Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік" не враховано:

збільшення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, що застосовується при обчисленні суддівської винагороди;

збільшення кількості прожиткових мінімумів для обрахування посадового окладу судді місцевого суду на 5 прожиткових мінімумів та судді апеляційного суду на 10 прожиткових мінімумів відповідно до Закону України "Про судоустрій і статус суддів";

переведення суддів Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів, які перебувають у процесі ліквідації, а також суддів Верховного Суду відповідно до Закону України від 16.10.2019 № 193-ІХ "Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування" до судів апеляційної інстанції;

необхідність заповнення наявних у судах вакантних посад суддів;

визначені законодавством заходи щодо забезпечення приміщень судів належними залами судових засідань, створення та експлуатації Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (далі – ЄСІТС), функціонування в повному обсязі Служби судової охорони.

Передбачені проектом Державного бюджету України на 2020 рік обсяги видатків загального та спеціального фондів державного бюджету дозволяють забезпечити діяльність:

6249 суддів із необхідних 7007 суддів із розміром суддівської винагороди, передбаченим Законом України "Про судоустрій і статус суддів", дефіцит складає – 1 204 713,8 тис. гривень;

лише 2644 працівників апаратів судів із необхідних 28028 осіб із середнім рівнем заробітної плати 13 075 грн на місяць, дефіцит складає – 3 982 699,6 тис. гривень.

При цьому дефіцит видатків на нарахування на заробітну плату складає – 1 044 264,4 тис. гривень.

Змінами, запропонованими в Бюджетних висновках парламенту, на 50% скорочуються поточні видатки для забезпечення здійснення судочинства, без яких такий процес є неможливим, мінімальний дефіцит бюджетних призначень складає 816 754,0 тис. гривень.

Повністю відсутні в проекті Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік":

поточні видатки на підтримання існуючих інформаційних систем судової влади (функціонування Єдиного державного реєстру судових рішень, функціонування системи документообігу в судах та установах системи правосуддя, відеокоференцзв'язку, судової статистики), потреба в яких складає – 252 309,5 тис. гривень;

видатки розвитку для завершення будівництва, ремонту та реконструкції приміщень судів із ступенем готовності більше 80%, для забезпечення судів приміщеннями з належними залами судових засідань відповідно до вимог процесуального законодавства, для створення належних умов для забезпечення здійснення судочинства, у тому числі створення особливих умов для маломобільних груп населення, тощо – 2 444 477,7 тис. гривень.

Загальний мінімальний **дефіцит** бюджетних призначень для ДСА України, як головного розпорядника бюджетних коштів для системи правосуддя, складає **9 746 022,4 тис. гривень**.

При цьому **дефіцит бюджетних призначень на 2020 рік для оплати праці суддів та працівників апаратів місцевих і апеляційних судів складає 5 187 413,4 тис. грн, разом з нарахуванням – 6 231 677,8 тис. гривень**.

Статтею 126 Конституції України передбачено, що незалежність і недоторканність судді гарантуються Конституцією і законами України.

Гарантія щодо особливого порядку фінансування та організаційного забезпечення діяльності судів, належного матеріального та соціального забезпечення суддів є невід'ємним елементом статусу суддів та необхідною умовою здійснення правосуддя неупередженим, безстороннім і справедливим судом.

Відповідно до статті 130 Конституції України держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя. Розмір винагороди судді встановлюється законом про судоустрій.

Частиною першою статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначено, що суддівська винагорода регулюється цим Законом та не може визначатися іншими нормативно-правовими актами.

Частиною третьою зазначеної норми визначені базові розміри посадових окладів суддів судів усіх інстанцій, які становлять певну кількість прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року.

Разом з тим, для зменшення різкого навантаження на державний бюджет та економіку України пунктом 24 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено поетапне підвищення посадового окладу для суддів місцевих, апеляційних та вищих спеціалізованих.

Слід окремо зауважити, що пряма залежність розміру посадового окладу судді від прожиткового мінімуму для працездатних громадян, який визначається щорічно законом про державний бюджет на відповідний рік, забезпечує своєчасне зростання розміру суддівської винагороди з урахуванням рівня інфляції.

мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року.

Разом з тим, для зменшення різкого навантаження на державний бюджет та економіку України пунктом 24 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено поетапне підвищення посадового окладу для суддів місцевих, апеляційних та вищих спеціалізованих.

Слід окремо зауважити, що пряма залежність розміру посадового окладу судді від прожиткового мінімуму для працездатних громадян, який визначається щорічно законом про державний бюджет на відповідний рік, забезпечує своєчасне зростання розміру суддівської винагороди з урахуванням рівня інфляції.

На фінансовому забезпеченні судів і суддів як невід'ємній складовій незалежності як окремого судді, так і незалежності усієї судової влади неодноразово наголошували і міжнародні правові інституції, і Конституційний Суд України, і Вища рада правосуддя у консультативних висновках.

Конституційний принцип незалежності суддів означає, у тому числі, конституційно обумовлений імператив охорони матеріального забезпечення суддів від його скасування чи зниження досягнутого рівня без відповідної компенсації як гарантію недопущення впливу або втручання у здійснення правосуддя.

Варто наголосити, що передбачений Законом України «Про судоустрій і статус суддів» розмір суддівської винагороди відповідає гідності професії судді та співмірний зі складністю виконуваних ним обов'язків, а також є достатнім для того, щоб захистити суддю від дії неправомірних стимулів.

З метою недопущення погіршення якості та оперативності судочинства, а також для убезпечення суддів від корупційних ризиків, вважаємо неможливим зупинення чергового етапу підвищення у 2020 році розміру посадових окладів суддів місцевих, апеляційних та вищих спеціалізованих судів, а також скасування прив'язки показника прожиткового мінімуму до суддівської винагороди та просимо Вашого сприяння у забезпеченні належними фінансовими ресурсами органів судової влади відповідно до статті 130 Конституції України.

Додатки: проекти додатків 3 та 7 до проекту Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік" на ____ арк. в 1 прим.

З повагою

Голова
Вищої ради правосуддя

А. Овсієнко

Голова Державної судової
адміністрації України

З. Холоднюк